

ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ: КООПЕРАТИВТІ ОҚЫТУ СТРАТЕГИЯСЫН ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Диналы Н.Д.

nadikosha-83@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Филология факультетінің Шет тілі: екі шет тілі мамандығының
2-ші курс магистранты

Ғылыми жетекшісі: профессор, ф.ғ. докторы Байгунисова Г.И.

Елде қалыптасқан күрделі жағдайға байланысты, білім беру саласына енгізілген өзгерістерге сәйкес, білім алушылардың қашықтықтан оқыту жүйесіне көшкені белгілі. Әрине, мұндай сын сағаттың туатынын ешкім күткен жоқ. Бірақ, елдің болашағы – жас ұрпақты білім нәрімен сусындатуды кейінге қалдыруға болмайтындықтан, бұл – бүгінгі таңдағы ең оңтайлы шешім болып тұр.

Қазіргі білім беруді ақпараттық технологиясыз елестету мүмкін емес. Тағы біраз уақыт өтеді және дәстүрлі оқыту тұжырымдамасында электронды курстар, цифрлы кітапханалар, оқытудың жаңа құралдары және білім беру технологиялары сияқты құралдар орнатылады. Жақсы қалыптасқан тәсілдер мен әдістер өзгеруде және ең бастысы қазіргі заманғы оқушылар мен студенттердің қажеттіліктері өзгеруде. Бұл өзгерістерге педагогтарға назар аудармау мүмкін емес. Заманауи ақпараттық қоғамның дамуымен бұл өзгерістер табиғи болып табылады және білімге инновацияларды енгізу - бұл қажетті процесс.

Оқу уақытының жетіспеушілігімен мұғалімге қысқа мерзімде ағылшын тілін оқыту қиын міндет туындайды. Сонымен бірге, жоғары оқу орнына түскен студенттердің көпшілігінде тілдік даярлықтың жақсы еместігін ескеру қажет, ал мұғалім көбінесе басынан бастауға мәжбүр. Түлектерге қажетті білім мен дағдыларды игеру үшін виртуалды орта мен ақпараттық технологияны тарту арқылы оқу жүктемесі едәуір кеңейеді [1].

Ағылшын тілінде коммуникативті дағдыларын дамуы студенттердің сөйлеу, оқу, тыңдау, жазудағы білім алуын білдіретін шет тілінің коммуникативті құзіреттілігін дамыту:

а) елдің мәдениетін, тарихы мен дәстүрлерін білу арқылы олардың болмыс құбылыстарын сезінуі;

б) басқа халықтардың мәдениетімен салыстырғанда ана тілі мен ана мәдениетінің рөлін ұғыну;

в) тіл үйренудің маңыздылығын түсіну өзара түсіністікке қол жеткізу құралы ретінде;

г) танымдық қабілеттерін, оқуға қызығушылығын дамыту.

Коммуникативті құзіреттілік оқу жетістіктеріне әсер етеді.

Мұғалімнің міндеті – әрбір студент үшін ағылшын тілін практикалық меңгеруге жағдай жасау, әрбір студентке өз белсенділігін, өз шығармашылығын көрсетуге, сондай-ақ оқу процесінде студенттің танымдық әрекетін белсендіруге мүмкіндік беретін оқыту әдістерін таңдау. Тәжірибе көрсеткендей, сөйлеу іс-әрекетін үйретуге болмайды, оны тек қана үйренуге болады.

Қойылған мақсаттарға білім беру технологияларының барлық топтары қолданылған жағдайда қол жеткізуге болады. Жоғарыда аталған барлық технологиялар бір уақытта қолданылмайды. Мұғалімнің шеберлігі – мақсатқа жету үшін сабақ аясында әртүрлі технология элементтерін біріктіру.

Қашықтықтан оқыту кезеңінде ағылшын тілі сабақтарында кооперативті оқыту стратегиясын қолдану ерекшеліктері туралы толығырақ тоқталғым келеді.

Көптеген қызметтерді (ақпарат іздеу, байланыс, онлайн сабақтар, онлайн ойындар және басқалар) қазіргі уақытта ақпараттық қызметтер, коммуникациялық технологиялар саласындағы көшбасшы болып табылатын Google ұсынады. Google Classroom немесе Google сынып мұғалімге ағылшын тілін қашықтықтан оқыту процесінде болашақ мамандардың дербестігін қалыптастыруға кең мүмкіндіктер береді. Google Classroom платформасы 2014 жылы әртүрлі пәндерді оқыту тәжірибесіне енгізілді. Қазір Google Classroom платформасы 42 тілде жұмыс істейді және оны әр түрлі елдердегі оқытушылар қолданады.

Басқа Google қызметтерінен айырмашылықтары:

- оқыту түрі: кері байланыс пен онлайн ынтымақтастықты оңтайландыруға мүмкіндік береді. Студенттерге құрдастарының тәжірибесі мен дағдыларын пайдалануға мүмкіндік беру арқылы онлайн-білім берудегі оқытудың әлеуметтік аспектісін арттырады;
- мұғалімге сандық командалар негізінде оқу іс-шараларын жасауға мүмкіндік береді;
- пайдаланудың қарапайымдылығы: жылдам және ыңғайлы орнату, қарапайым кіру, тапсырмаларды оңай қабылдау және тапсыру.
- қол жетімділік: көру қабілеті нашар пайдаланушылар үшін экраннан оқу бағдарламаларын пайдалануға мүмкіндік береді. Google classroom мобильді қосымшасы Android-де iOS және TalkBack-те VoiceOver-пен жұмыс істейді.
- пайдалану құралдары: Google classroom платформасы барлық компьютерлерден, ұялы телефондардан және планшеттерден қол жетімді [2].

Google аккаунты бар кез-келген пайдаланушы Google Classroom-да өзінің «Курсын» жасай алады. Виртуалды «Курс» – бұл оқытушы студенттермен жұмыс істейтін кеңістік: хабарландырулар орналастырады, тапсырмалар жариялайды, сауалнамалар жүргізеді, олармен байланыс орнатады. Бұл қызметтің айқын артықшылығы – оған әртүрлі материалдарды орналастыру мүмкіндігі: түпнұсқа мәтіндер, аудио және бейне материалдар, интернет-ресурстарға сілтемелер, түсініктемелер. Мұғалім мұндай «Курсты» әр топ үшін жеке немесе бірнеше топ үшін бірден аша алады. Осы платформаны әлемнің көптеген елдерінде қолданатын мұғалімдердің көптеген оң пікірлері осы ресурстың пайдасына дәлел. Google Classroom платформасы пайдаланушылардың сеніміне ие болды, өйткені ол «Gmail», «Google Drive», «құжаттар», «формалар», «күнтізбе» және т.б. танымал қызметтермен біріктірілген.

Google Classroom платформасы оқытушылардың студенттерге тапсырмаларды таратуға, дайын жұмыстарды тексеруге, олармен өзара әрекеттесудің әртүрлі формаларын қолдануға мүмкіндік береді. Бұл қызмет ағылшын тілін оқытудың әдістемелік негізін жүзеге асыруға қолайлы барлық техникалық жағдайларды қамтамасыз етеді, бұл оқытушыға студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастырушы болуға және ағылшын тілін оқытуда тұлғалық-әрекеттік тәсілді жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Мұғалім үшін Google Classroom қызметінің мүмкіндіктерін толығырақ қарастырайық. Олар келесідей:

- әр түрлі пәндер мен күрделілік деңгейлері бойынша бірнеше оқу «курстарын» құру;
- бірнеше оқытушылардың бірлескен жұмысжобаларын жүзеге асыруға мүмкіндік береді;
- студенттің деректерін (аты-жөні, топ нөмірі, фото, электрондық мекен-жайы) көру және жедел кері байланысты жүзеге асыру, оқудың кез келген кезеңінде топқа жаңа оқушыларды қосу мүмкіндігі;
- «курс» материалын тақырыптарға бөлу;
- тапсырма түрін таңдау (сұрақ, тапсырма, хабарландыру);
- тапсырма орналастырылған «Курс» ішінде оқушыларды таңдау;
- студенттермен оқу қызметінің барысы мен нәтижелерін талқылауды ұйымдастыру;
- студенттердің тапсырмаларды орындау фактісі туралы хабарлау;
- автоматты сұрыптау жұмыстары: орындалды / орындалмады / қайтарылды;
- бағалау жүйесін таңдау (0 - ден 100 баллға дейін / бағалаусыз);
- оқушылардың оқу жетістіктерін кесте түрінде бақылау;
- тапсырмаларды орындау мерзімін белгілеу;
- студенттерге қол жетімді функцияларды таңдау (түсініктеме беру, тапсырманы көшіру);
- Google қызметінің көптеген қосымша құралдарын пайдалану (аудармашы, маркер, сөздердің емлесін тексеру, түсініктемелер және т.б.).

«Курстың» барлық құжаттары мен ақпараты Google дискісіндегі каталогтарда құрылымдалған түрде сақталады. Мұғалім бір «курсты» ашып, келесі оқу жылында осы құжаттар қоймасынан материалдар алып, жаңасын аша алады.

Студенттерге Google Classroom қызметі ұсынатын мүмкіндіктердің кең ауқымды:

- уақыт пен жұмыс орнын таңдау (смартфондағы тапсырмаларды орындауға болады, бұл ұтқырлықты қамтамасыз етеді);
- материалды жеке тәртіпте, өз қарқында өңдеу;
- тапсырманы онлайн режимде «Google құжаттарында» немесе «курстың» кеңістігінде орындау мүмкіндігі;
- тапсырманы түзету, қателермен жұмыс, қате мәтінді жою;
- оқытушымен әр түрлі форматта қарым-қатынас жасау (жеке хат, тапсырмаға түсініктемелердегі сұрақ), оқытушының қойған ұпайларын көру мүмкіндігі;
- әр оқушыға жаңа тапсырмалар, түсініктемелер туралы электрондық поштаға хабарлама алу;
- тапсырмаларды тапсыру мерзімі туралы ескерту;
- орындалмаған тапсырмалар тізімін алу;
- «курстың» басқа қатысушыларымен өзара әрекеттесу мүмкіндігі [3].

Барлық осы мүмкіндіктер мұғалімге оқу материалдарын таңдауда үлкен еркіндік пен икемділік береді, оларды қолданудың шексіз нұсқаларымен үйлеседі.

Студенттердің оқу іс-әрекетіндегі дербестік деңгейін біртіндеп арттыру талаптарына сәйкес, оқытушы алдымен оқу процесін қатаң басқарады, содан кейін кезең-кезеңмен

студенттердің өзі оқытуды басқарудағы бастаманы береді, оларды тақырыпты таңдауға, материалды таңдауға, тапсырмаларды әзірлеуге және т. б. тартады.

Оқу материалын тиімді ұйымдастыру және студенттердің оқу жұмысын икемді басқару олардың өзіндік жұмысының тиімділігі мен дербестігін біртіндеп қалыптастыру үшін жағдай болып табылады.

Оқытудағы тұлғалық-әрекеттік тәсілді іске асыруға студенттің оқытушымен белсенді өзара іс-қимылы, тапсырмалардың күрделілік деңгейін, оларды орындау уақытын және тапсырмаларды орындау үшін компьютерлік бағдарлама түрін таңдау мүмкіндігі (Word, PDF және т.б.) есебінен қол жеткізіледі.

Әр студент оқу курсының материалын өз қарқынымен және оған қажет бірнеше рет тыңдауға, қарауға, өзінің оқу іс-әрекеті стилінің ерекшеліктерінен тартынбастан және бүкіл топтың жұмысына әсер етпестен мүмкіндік алады.

Оқушылардың жеке ерекшеліктерін таңдау мен ескерудің дәл осы шарттары осы қызметті жеке және іс-әрекеттік көзқарас тұрғысынан пайдалану тиімділігін анықтайды. Мәтіндерді шығару, әртүрлі интернет ресурстарын (сөздіктер, анықтамалықтар және т.б.) пайдалану мүмкіндігі кезінде тапсырмаларды орындау оқушылардың жұмыс сапасын арттырады және оң сөйлеу тәжірибесін қалыптастырады. Осындай тәуелсіз қызметті жүзеге асыра отырып, студенттер оқу мәселелерін шешудің өзіндік тәсілдерін табады және оқытудың жеке бағыттарын жасайды. Google Classroom қызметімен жұмыс істей отырып, мұғалім студенттердің психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, өзіндік жұмыс құруға мүмкіндігі бар. Студенттердің әр түрлі жеке сипаттамалары (интроверттер, экстрроверттер, визуалдар, аудиалдар, кинестетика, дигиталдар және т. б.), әртүрлі оқу деңгейлері, өзіндік жұмысқа дайындығының әртүрлі дәрежесі бар.

Оқу материалын Google Classroom қызметінде орналастыра отырып, мұғалім, мысалы, студенттерге таңдау жасауға мүмкіндік береді: ақпаратты көру, тыңдау немесе оқу. Сонымен қатар, мұғалім студенттермен әр түрлі қарым-қатынас жасай алады, тапсырмалардың орындалу барысын бақылаудың қажетті дәрежесін анықтай алады, әр тапсырмаға көп немесе аз егжей-тегжейлі нұсқаулар жасай алады және қателіктерге түсініктеме бере алады, студенттерге орындалған тапсырманың мерзімі туралы қосымша еске салады [4].

Мұғалім студенттердің жеке басын ескере отырып, тапсырмаларды таңдай алады, бұл оларға оқытудың автономды қызметін қалыптастыру үшін маңызды қасиеттерді ашуға және дамытуға мүмкіндік береді. Осылайша, Google Classroom-да жұмыс студенттердің жеке ерекшеліктерін ескере отырып ұйымдастырылуы мүмкін және ағылшын тілін меңгеру процесінде олардың әрқайсысының максималды белсенділігі мен тиімділігін қамтамасыз етеді.

«Курста» тиімді жұмыс істеу үшін студенттердің рефлексия деңгейін, олардың өзін-өзі бағалау, өзін-өзі талдау, өзін-өзі түзету және нәтижесінде олардың дербестігін арттыру қажет. Осы мақсатқа жетудің мүмкін әдістерінің бірі-сауалнама түрінде студенттерге сауалнама жүргізу, оны «Google формалары» бөлімінде құрастырып, Google Classroom кеңістігінде орналастыруға болады [5].

Сауалнаманың нәтижелерін талдағаннан кейін мұғалім әр оқушының «Курс» жұмысының бағытын, сонымен қатар өз бетінше реттей алады және осы платформаны қолданудың тиімділігін арттыра алады.

Оқушылар сауалнамалардың сұрақтарына жауап бере отырып, рефлексиялық қабілеттерін жақсартады, не істей алатындығы туралы нақты түсінік алады және өздері қандай қасиеттерді дамыту керектігін, ағылшын тілін одан әрі өзін-өзі оқытуды қалай құру керектігін, өздері үшін оқытудың қандай әдістері тиімді екенін біледі.

Нәтижесінде студенттер біртіндеп шет тілін меңгеру процесінде өз іс-әрекеттерін басқара бастайды, әр оқушының Тәуелсіздік деңгейі жоғарылайды, олар автономды оқу іс-әрекетін жүзеге асыруға дайындығының алғышарты ретінде қажетті жеке қасиеттерді қалыптастырады.

Осылайша, Google Classroom ресурсын пайдалану студенттердің ағылшын тілінде бірлескен жұмысын ұйымдастырудың перспективалы ортасы болып табылады [6].

Осы орайда, заманауи құрылғылардың көмегімен кері байланыс та жүргізілуде. Осылайша, оқушылар білім берудің жаңа үрдісіне бейімделіп келеді.

Еліміздің болашағы – жас ұрпақтың қолында болғандықтан, ең бастысы білімді, дарынды ұрпақ тәрбиелеу – біздің басты құндылығымызға айналды. Демек, олар ұлттық құндылықтар мен заманауи игіліктерді өз бойына біріктіріп, ұштастыра білген, өз елінің нағыз жанашыр азаматтары ретінде қалыптасуға талпынуы қажет. Бұл жолда мұғалімдер және білім алушылар қауымы өздеріне артылған сенім үдесінен шығуға атсалысады деп ойлаймын.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Оракова, А. Ш. Бірлескен оқу – өзара іс-әрекет жасау философиясы [Text] №/ А. Ш. Оракова Корнилова Т. Б., Жартынова Ж. А. // Білім берудегі менеджмент = Менеджмент в образовании. – 2015. – № 1(76). – 28-32 б.

2. Коньшева А. В. Современные методы обучения английскому языку. – М.: ТетраСистемс, 2004. – 276 с.

3. Буримская Д. В. Современное состояние обучения иностранному языку на базе информационных и коммуникационных технологий // Педагогика и психология образования. 2017. № 1. С. 60–71.

4. Корпоративное образование: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В.В. Кузнецов. – Екатеринбург: Изд-во Рос. гос. проф.-пед. Ун-та, 2010. – 227 с.

5. Стародубцева Е.А. Применения интернет-ресурсов при обучении иностранному (английскому) языку. Труды МЭЛИ. 2009. № 9. URL: topreferat.znate.ru/docs/index-52167.html

6. Мельникова. Е.Н. Интерактивные методы обучения иностранным языкам // Университетские чтения - 2016. Научные материалы - проведение методических чтений ПГЛУ. Пятигорск: 2019. – 250 с.